

Aneta Kowalczyk

(Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Kraśniku)

Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Kraśniku w latach 1955–2018

ABSTRAKT: W artykule przedstawiono historię kraśnickiego Oddziału Archiwum Państwowego w Lublinie od momentu jego powstania 1 VIII 1955 r. do dnia dzisiejszego. W pierwszej kolejności poruszono zagadnienia związane ze zmianami w prawie archiwalnym, które pociągnęły za sobą kilkakrotną zmianę statusu oddziału w Kraśniku. Znaczące były w tym przypadku lata 1976, 1979 oraz rok 1983, kiedy archiwum w Kraśniku zaczęło funkcjonować jako Oddział Archiwum Państwowego w Lublinie. Stan ten trwa do dzisiaj. W następnej części artykułu omówiono zasób oddziału w Kraśniku, który liczy 336 zespołów archiwalnych (stan na 31 XII 2017 r.). Zakres chronologiczny materiałów zgromadzonych w kraśnickim archiwum obejmuje lata 1796–2016. Zasadniczą jego część stanowią akta wytworzone po 1945 r. Przedstawiając historię APL Oddział w Kraśniku zaprezentowano także sylwetki najbardziej zasłużonych archiwistów, pracujących w nim w omawianym okresie.

SŁOWA KLUCZOWE: Kraśnik, Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Kraśniku, Powiatowe Archiwum Państwowe w Kraśniku, Ekspozytura Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Lublinie, zasób APL Oddział w Kraśniku, Tadeusz Surdacki, Jan Stelmaszczyk.

Powiatowe Archiwum Państwowe w Kraśniku z siedzibą w Kraśniku Fabrycznym powołane zostało na mocy Zarządzenia nr 22 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 8 VIII 1955 r. Swoim zasięgiem objęło wówczas trzy

powiaty: biłgorajski, janowski i kraśnicki¹. Zasadnicze zadania i obowiązki archiwów powiatowych zostały określone w Zarządzeniu nr 3 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 15 V 1952 r. Do kompetencji powiatowych archiwów państwowych należało m.in. zabezpieczanie, gromadzenie i porządkowanie materiałów archiwalnych. Po pięciu latach przejęte materiały należało przekazać właściwym archiwom wojewódzkim. Przepis ten uniemożliwił archiwom powiatowym kształtowanie własnego zasobu archiwalnego. Ponadto w myśl statutu, archiwa powiatowe miały przeprowadzać kontrole składnic akt i prowadzić ich rejestr. Wnioski zakładów pracy o brakowanie dokumentacji należały do kompetencji archiwów wojewódzkich². Ranga archiwów powiatowych wzrosła w 1957 r. Wydane Rozporządzenie Rady Ministrów z 19 II 1957 r.³ wraz ze zmianami z 30 XII 1958 r. przyznało archiwom powiatowym prawo do wieczystego przechowywania zasobu⁴. Dalszym krokiem było wydanie 24 IV 1958 r. przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych wytycznych w sprawie profilu archiwów powiatowych, w których ustalono, że zasób archiwów powiatowych będzie obejmować archiwalia szczebla powiatowego i niższego od XIX w. począwszy⁵. Kolejne zmiany w sieci archiwów państwowych spowodowała reforma administracyjna i nowy podział terytorialny Polski w 1975 r.⁶ Na podstawie Pisma okólnego Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 31 I 1976 r. w sprawie realizacji zarządzeń dotyczących reorganizacji sieci archiwalnej dotychczasowe Archiwum Państwowe w Kraśniku zostało przekształcone w Ekspozyturę Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Lublinie (dalej: WAPL). Ekspozytura pod bezpośrednim kierownictwem WAPL nadal wykonywała wszystkie uprzednio realizowane zadania. Swoim zasięgiem terytorialnym obejmowała: miasto i gminę Bychawa, miasto i gminę Kraśnik, miasto i gminę Opole Lubelskie, gminy: Borzechów, Chodel, Dzierzkowice, Józefów nad Wisłą, Karczmiska, Łaziska, Strzyżewice, Urzędów, Wilkołaz, Wilków i Zakrzówek⁷. W uzupełnieniu zarządzenia wewnętrznego dyrekcji WAPL z 28 IV 1976 r. roz-

¹ Zarządzenie nr 22 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 8 VIII 1955 r. w sprawie utworzenia powiatowych archiwów państwowych na terenie województw: gdańskiego, lubelskiego i zielonogórskiego.

² Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Kraśniku (dalej: APL O/Kraśnik), Archiwum zakładowe (dalej: Az), Zarządzenia władz nadrzędnych, spis PAP, poz. 83, 1951–1958, s. 25.

³ Dz. U. z 1957 r. nr 2, poz. 12.

⁴ Ibidem.

⁵ Az, Zarządzenia władz nadrzędnych, spis PAP, poz. 83, 1951–1958, s. 26–28.

⁶ Dz. U. z 1975 r. nr 16, poz. 91.

⁷ Az, Zbiór normatywów władz nadrzędnych, spis Ekspozytura, poz. 12, 1976–1979, s. 22.

szerzono właściwość terytorialną ekspozytury o miasto i gminę Bełżyce, miasto i gminę Poniatowa oraz gminę Niedzwica⁸. Kolejna reorganizacja nastąpiła na podstawie Zarządzenia nr 44 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 28 XII 1979 r., kiedy to archiwum w Kraśniku otrzymało status Oddziału WAPL⁹. Zarządzeniem wewnętrznym dyirekcji WAPL z 7 I 1980 r. określono zasięg terytorialny działalności oddziału. Objął on: miasto i gminę Bełżyce, miasto i gminę Bychawa, miasto i gminę Kraśnik, miasto i gminę Opole Lubelskie, miasto i gminę Poniatowa, gminy: Borzechów, Chodel, Dzierzkowice, Józefów nad Wisłą, Karczmiska, Łaziska, Niedzwica, Strzyżewice, Urzędów, Wilkołaz, Wilków i Zakrzówek¹⁰. Następnie na mocy ustawy z 14 VII 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Kraśniku otrzymało nazwę Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Kraśniku¹¹. Obszar działania obejmuje obecnie: miasto Opole Lubelskie wraz z wszystkimi gminami wchodzącymi w skład powiatu opolskiego, miasto Kraśnik oraz gminy powiatu kraśnickiego: Dzierzkowice, Kraśnik, Urzędów, Wilkołaz i Zakrzówek, miasto i gminę Bełżyce oraz gminy: Borzechów, Niedzwica Duża, Strzyżewice i Wojciechów powiatu lubelskiego¹².

Powstanie archiwum w Kraśniku było wynikiem realizacji planu gospodarczego Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, który zakładał rozbudowę sieci archiwów. WAPL już od 1954 r. prowadziło starania o przydzielenie lokalu użytkowego na potrzeby mającego powstać Powiatowego Archiwum Państwowego w Kraśniku¹³. W wyniku podjętych starań Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Kraśniku Fabrycznym (dalej: PMRN w Kraśniku Fabrycznym) decyzją z 27 VII 1955 r. przydzieliło na potrzeby Powiatowego Archiwum Państwowego w Kraśniku Fabrycznym lokal składający się z trzech pomieszczeń o ogólnej powierzchni 50 m². Znajdował się on w gmachu PMRN w Kraśniku Fabrycznym przy ul. Dzierżyńskiego 2 (parter i IV piętro). Umowa najmu została zawarta 27 VII 1955 r. pomiędzy Miejskim Zarządem Budynków Mieszkalnych w Kraśniku Fabrycznym (dalej: MZBM) a WAPL i zatwierdzona przez Naczelnego

⁸ Ibidem, s. 23.

⁹ Az, Zbiór normatywów władz nadrzędnych, spis WAPL w Kraśniku, poz. 18, 1980–1989, s. 58.

¹⁰ Ibidem, s. 52.

¹¹ Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 1983 r. nr 38, poz. 173).

¹² Az, Sprawy lokalowe, spis PAP, poz. 1, 1955–1962, s. 8.

¹³ Stosownie do polecenia Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 1 IX 1954 r., nr P.O.12/32/54.

ną Dyрекcyję Archiwów Państwowych w Warszawie¹⁴. Jednak już 8 VIII 1955 r. PMRN w Kraśniku Fabrycznym postanowiło bez uzasadniania zerwać umowę i anulować decyzję w sprawie przydziału lokalu dla archiwum. WAPL odwołało się w tej sprawie do Powiatowej Komisji Lokalowej przy Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Kraśniku, która w orzeczeniu nr 2 z 25 IX 1955 r. uznała, że:

(...) anulowanie przez Prezydium M.R.N. swojej decyzji z dnia 25 VII 1955 r. tak z punktu prawnego jak i politycznego nie było słuszne, ponieważ decyzja anulująca przydział lokalu [wydana została po zawarciu] przez W.A.P. umowy dzierżawnej z M.Z.B.M i zatrudnieniu w Pow. Archiwum Państwowym pracowników, którym Prezydium M.R.N. decyzją z dnia 8 VIII 1955 r. nie pozwoliło na kontynuowanie określonych prac. Prezydium M.R.N. decyzją z dnia 8 VIII br. wykazało brak zrozumienia dla tak ważnej instytucji państwowej, działalność której oparta jest na zarządzeniu Rady Ministrów, a mająca na celu gromadzenie dokumentów stanowiących poważny materiał historyczny.

Organ ten utrzymał w mocy pierwotną decyzję, jednocześnie traktując przydział lokalu jako tymczasowy, tj. do czasu przydzielenia innego pomieszczenia na parterze budynku. W umowie zawarty został również zapis, że w razie rozbudowy sieci telefonicznej w Kraśniku, archiwum odda te pomieszczenia na centralę telefoniczną¹⁵. Tak też się niebawem stało, w wyniku czego metraż archiwum w Kraśniku zmniejszył się z 50 do 38 m² (magazyn 28,5 m², pokój 9,5 m²)¹⁶. Pomimo deklaracji, PMRN w Kraśniku Fabrycznym nie wywiązało się z obietnicy przydzielenia odpowiedniego lokalu na potrzeby archiwum. W tej sytuacji zmuszone ono było wynająć od Kraśnickiej Fabryki Wyrobów Metalowych w Kraśniku piwnicę w pobliskim Hotelu Robotniczym nr 2, w której urządzono prowizoryczny magazyn. Pomimo to sytuacja lokalowa w dalszym ciągu była zła i utrudniała realizację zdań, do jakich archiwum zostało powołane. Dlatego też WAPL zwróciło się pismem 17 V 1956 r. do Dyrekcji Budowy Osiedli Robotniczych w Lublinie, o ujęcie w planach budów lokalu na archiwum w jednym z budynków użytkowych w Kraśniku Fabrycznym. Proponowano budowę lokalu o powierzchni minimum 120 m², położonego na parterze w budynku

¹⁴ Az, Sprawy lokalowe, spis PAP, poz. 1, 1955–1962, s. 8.

¹⁵ Ibidem, s. 1–2.

¹⁶ Ibidem, s. 11.

o wytrzymałości stropów około 400–500 kg/m². Prośbę motywowano faktem dużego znaczenia archiwum dla życia kulturalno-naukowego rozbudowującego się miasta¹⁷. Do budowy jednak nigdy nie doszło. Znacznej poprawie warunki lokalowe archiwum uległy dopiero w 1976 r. Wówczas ekspozytura uzyskała decyzją naczelnika miasta Kraśnika z 12 I 1976 r. dodatkowy lokal o powierzchni 94,23 m², znajdujący się na pierwszym piętrze budynku po byłym Urzędzie Miejskim, co pozwoliło na umieszczenie w nim akt zlikwidowanych urzędów powiatowych w Biłgoraju, Kraśniku i Janowie Lubelskim. W listopadzie tego roku do nowego pomieszczenia przeniesiono także akta z piwnicy Hotelu Robotniczego nr 2. W latach 1977–1979, w wyniku poczynionych zakupów, nastąpiła wymiana regałów drewnianych na metalowe oraz montaż nowych, z kątownika perforowanego. Pozwoliło to zwiększyć ilość półek do 473 m.b. Rezerwa magazynowa wynosiła ok. 40 m.b. Warunki przechowywania akt w magazynach można było uznać za dobre. Wilgotność w różnych porach roku kształtowała się w granicach 40–60 proc., a temperatura wahała się od 16 do 19°C. W oknach zawieszono zasłony, które chroniły przed szkodliwym działaniem promieni słonecznych¹⁸.

Z uwagi na stale powiększający się zasób archiwum potrzebne było ciągle zwiększanie powierzchni użytkowej. W 2003 r. ówczesny burmistrz Kraśnika Piotr Czubiński podjął decyzję o wypowiedzeniu dwóm firmom prywatnym, jednej partii i jednemu stowarzyszeniu umów dzierżawy lokali, znajdujących się w budynku przy ul. Wyszyńskiego i przekazaniu ich na rzecz oddziału, co pozwoliło zwiększyć metraż archiwum o 184 m². Wówczas była również brana pod uwagę ewentualność przeniesienia siedziby archiwum do budynku Gimnazjum nr 1 w Kraśniku przy ul. Popiełuszki 2. Proponowane przez władze Kraśnika pomieszczenia spełniały podstawowe wymagania techniczne, ale musiałyby być odpowiednio zaadaptowane i wyremontowane zgodnie z funkcją placówki. Wartość kosztorysowa robót została ustalona na 75 000 zł. Jednak ani Urząd Miasta Kraśnik, ani archiwum nie dysponowały środkami finansowymi, które mogły przeznaczyć na ten cel, w związku z czym najbardziej optymalnym rozwiązaniem okazało się pozostawienie archiwum w dawnym miejscu i przekazanie mu do dyspozycji wspomnianych pomieszczeń¹⁹.

¹⁷ Ibidem, s. 12–13.

¹⁸ Az, Kontrole zewnętrzne, 1976–1979, spis Ekspozytura, poz. 10, s. 9; ibidem, Plany i sprawozdania roczne własnej jednostki, 1979–1980, spis WAPL w Kraśniku, poz. 8, s. 43.

¹⁹ Artykuł: *Większy metraż dla Archiwum*, „Gazeta Kraśnicka”, 19.02.2003, nr 4/327, s. 10.

W chwili obecnej oddział zajmuje w całości trzy kondygnacje w budynku przy ul. Kardynała S. Wyszyńskiego 2 w Kraśniku: I, III i IV piętro, łącznie 495 m². Na pierwszym piętrze znajdują się trzy magazyny, pracownia digitalizacji oraz pomieszczenie gospodarcze. Na trzecim piętrze usytuowany jest magazyn, pomieszczenia biurowe (gabinet kierownika, kancelaria), sala konferencyjna, czytelnia i sanitariaty. Na czwartym piętrze magazyn oraz pomieszczenie archiwum zakładowego i biblioteki.

W latach 2012–2013 budynek, w którym znajduje się archiwum, przeszedł termomodernizację oraz otrzymał nową elewację. Wykonano nowe schody przed wejściem do budynku oraz wymieniono drzwi wejściowe. W imieniu Urzędu Miasta Kraśnik nieruchomością zarządza Kraśnickie Przedsiębiorstwo Mieszkaniowe Sp. z o.o.

Organizatorem i pierwszym kierownikiem kraśnickiego oddziału archiwum był Jan Stelmaszczyk. Urodził się 15 II 1909 r. w Dzierzkowicach, tam też ukończył szkołę średnią. W latach 1929–1939 działał w Kole Związku Młodzieży Wiejskiej „Wici” w Dzierzkowicach²⁰. W latach okupacji był członkiem Batalionów Chłopskich, jednak nie brał udziału w walkach zbrojnych, lecz zajmował się sprawami kultury, a zwłaszcza ochroną i inwentaryzacją zagrożonych wówczas zabytków. Po wojnie pracował kilka lat w Zarządzie Ludowego Instytutu Kultury w Warszawie i w Towarzystwie Uniwersytetów Ludowych, gdzie zajmował się sztuką ludową²¹. W latach 1951–1954 pracował w Ośrodku Zdrowia w Gościeradowie. Po ukończeniu w 1955 r. kursu archiwalnego został zaangażowany do zorganizowania Powiatowego Archiwum Państwowego w Kraśniku Fabrycznym. W pracy archiwalnej skupił się przede wszystkim na przejmowaniu i opracowaniu akt: powiatowych rad narodowych i starostw powiatowych w Biłgoraju i Kraśniku z lat 1944–1950, urzędów miejskich i gminnych z tamtego okresu oraz rad narodowych z lat 1950–1965²². Praca w archiwum sprzyjała rozwijaniu jego pasji życiowej, którą była etnografia. Dzięki częstym wyjazdom do różnych wsi kraśnickich, janowskich i biłgorajskich zgromadził pokaźną kolekcję sztuki ludowej. Marzeniem J. Stelmaszczyka było urządzenie muzeum we własnym domu. Zwieńczenie pasji miało dokonać się po przejściu na emeryturę. Sądził, że wolny czas poświęci na opracowanie i upowszechnienie swojej kolekcji. Po-

²⁰ F. Cieślak, *Jan Stelmaszczyk (15 II 1909–27 X 1972)*, „Archeion”, t. 61, 1974, s. 343–344.

²¹ T. Surdacki, *Zasłużeni dla Ziemi Urzędowskiej. Jan Stelmaszczyk 1909–1972*, „Głos Ziemi Urzędowskiej”, 1995, s. 39.

²² F. Cieślak, op. cit., s. 343–344.

stępująca choroba spowodowała, że 28 II 1971 r. przeszedł na rentę inwalidzką, wkrótce potem, 27 X 1972 r. zmarł²³.

W latach 1971–2001 kraśnickim oddziałem kierował mgr Tadeusz Surdacki, absolwent historii KUL, malarz i regionalista. W pracy archiwalnej skierował uwagę na przejmowanie i opracowanie akt prezydów powiatowych i miejskich rad narodowych z właściwości terytorialnej oddziału. Jest autorem licznych referatów, m.in. „Stan badań i potrzeby badawcze nad dziejami regionu kraśnickiego”, „Materiały archiwalne przechowywane w parafii i Zbiorczej Szkole Gminnej w Urzędowie”, „Aleksander Goliński (1879–1938) działacz polityczny i społeczny w Urzędowie i jego spuścizna aktowa”, „Archiwa zakładowe regionu kraśnickiego (problemy organizacyjne i lokalowe, zasób i stan opracowania)”, „Progimnazjum w Urzędowie 1906–1923 i jego spuścizna aktowa”. W czasie jego pracy archiwum włączyło się m.in. w obchody 600-lecia nadania praw miejskich Kraśnikowi, organizując wystawę historyczną pt. „600 lat Kraśnika w dokumentach”, czy też było organizatorem wystawy „Urzędów w dokumentach, aktach, fotografii i rysunku”, zorganizowanej z okazji 580-lecia nadania praw miejskich Urzędowowi.

Do roku 2000 zadania oddziału realizowane były przez kierownika, archiwistę, wykonującego podstawowe prace archiwalne i konserwację akt oraz sprzątaczkę, zatrudnioną na 2/3 etatu²⁴. W 2001 r. obsada oddziału została powiększona o jeden etat. Nowo zatrudniona osoba została przyjęta na stanowisko młodszego archiwisty²⁵. Taki stan zatrudnienia utrzymuje się do dzisiaj.

Po odejściu na emeryturę T. Surdackiego z dniem 1 I 2002 r., kierowanie oddziałem w Kraśniku powierzono mgr. Krzysztofowi Kołodziejczykowi, absolwentowi historii KUL. Na szczególne podkreślenie zasługuje jego zaangażowanie w przeniesienie ewidencji zasobu oraz wszystkich inwentarzy opracowanych zespołów do wersji elektronicznej. Dzięki osiągniętym efektom to właśnie od kraśnickiego oddziału rozpoczęto pierwsze, testowe wdrożenie Zintegrowanego Systemu Informacji Archiwalnej (tzw. ZoSIA) w Archiwum Państwowym w Lublinie, które było jednym z pierwszych w Polsce testujących ten system²⁶. 28 VI 2012 r. K. Kołodziejczyk objął stanowisko zastępcy dyrektora Archiwum Państwowego w Lublinie. Kolejnym kierownikiem oddziału został mgr Jarosław

²³ T. Surdacki, op. cit., s. 39.

²⁴ Az, Sprawozdanie roczne Oddziału za 2000 r., spis z-o 1/2016, poz. 1.

²⁵ Ibidem, Sprawozdanie roczne Oddziału za 2001 r., spis z-o 1/2016, poz. 1.

²⁶ Ibidem, Sprawozdanie roczne Oddziału za 2008 r., spis z-o 1/2016, poz. 8.

Cybulak, historyk, regionalista i społecznik, szczególnie zaangażowany w popularyzację wiedzy o archiwach. Z powodów osobistych zrezygnował z pracy z dniem 31 VIII 2015 r. Od 1 IX 2015 r. do chwili obecnej pracami w oddziale w Kraśniku kieruje mgr Aneta Kowalczyk, absolwentka historii KUL.

Zasób Archiwum Państwowego w Lublinie Oddział w Kraśniku według stanu na 31 XII 2017 r. obejmował 336 zespołów archiwalnych, liczących ogółem 82 513 j.a. i 780,15 m.b. akt, w tym 70 002 j.a. stanowi dokumentacja aktowa, 11 168 dokumentacja fotograficzna, 59 dokumentacja kartograficzna, 29 dokumentacja filmowa, 1253 materiały ulotne i dwa muzealia²⁷. Zakres chronologiczny zgromadzonych materiałów obejmuje lata 1796–2016. Zasadniczą część zasobu stanowią akta wytworzone po 1945 r.

Zgromadzone w kraśnickim oddziale archiwalia pozwalają poznać różne aspekty życia społecznego i gospodarczego regionu. Mogą one również być ciekawym źródłem do badań nad historią gospodarczą i społeczną w skali ogólnopolskiej, jako potwierdzenie charakterystycznych zjawisk zachodzących w tej części ziem polskich. Zdecydowana większość archiwaliów zgromadzonych w oddziale w Kraśniku została wytworzona przez organa administracji ogólnej, państwowej i samorządowej. Obejmują one 189 zespołów archiwalnych, co stanowi 55,46 proc. zgromadzonego zasobu. Są to zespoły akt zarówno szczebla powiatowego, jak też miejskiego, gminnego i gromadzkiego. Akta powiatowych rad narodowych i starostw powiatowych dostarczają ciekawego materiału badawczego związanego z charakterystycznymi zjawiskami tego okresu, takimi jak: wprowadzanie nowego ustroju politycznego, odbudowa zniszczeń wojennych, ruchy migracyjne i inne. Funkcjonowanie państwa socjalistycznego do 1975 r. obrazują akta prezydiów powiatowych rad narodowych Bełżyc, Biłgoraja, Janowa Lubelskiego i Kraśnika, prezydiów miejskich rad narodowych z lat 1950–1973 oraz licznych gromadzkich rad narodowych wprowadzonych po likwidacji gmin w 1954 r. Działanie administracji ogólnej z lat 1973–1990 obrazują akta gminnych rad narodowych i urzędów miast i gmin. Swoje odzwierciedlenie w aktach posiadają również wybory do organów ustawodawczych w warunkach państwa socjalistycznego z lat 1954–1972. Cenne w zasobie oddziału są akta gmin. Liczą 31 zespołów, tj. 71,3 m.b., 6400 j.a. z lat 1864–1954 i obejmują powiat biłgorajski i kraśnicki. Stan ich zachowania jest dość zróżnicowany. Szczególnie dotyczy to okresu do 1944 r. W zasadzie tylko dwie gminy mają niemal kompletnie zachowane akta, są to: Potok Górny z powiatu biłgoraj-

²⁷ Sprawozdanie roczne oddziału za 2017 r. (prowadzone w systemie EZD).

skiego i Zakrzówek z powiatu kraśnickiego. Archiwalia z lat 1944–1954 zachowane są prawie kompletnie. Wszystkie zespoły miast i gmin są opracowane. Niewątpliwie są to akta, do których najczęściej sięgają użytkownicy zasobu. Zespoły te stanowią podstawowy materiał do badań regionalnych, a informacje w nich zawarte są odbiciem życia politycznego, społecznego, gospodarczego i kulturalnego regionu. W tej grupie akt szczególnie cenna jest zachowana w większości akt miast i gmin ewidencja ludności w postaci ksiąg ludności stałej oraz wszelkiego typu wykazy i rejestry dotyczące ruchu ludności.

Kraśnicki oddział posiada w swoim zasobie także akta administracji specjalnej, ale już nie tak bogato reprezentowane, jak akta administracji ogólnej. Liczą one bowiem 17 zespołów, 2313 j.a., 22,74 m.b., z czego opracowanych jest 2087 j.a., 19,21 m.b. Ciekawsze z nich to akta Biura Obwodowego Okręgowego Urzędu Likwidacyjnego w Kraśniku z lat 1945–1948 [1949–1974], Urzędu Skarbowego w Kraśniku z lat [1919] 1923–1933, 1944–1950, powiatowych urzędów ziemskich z lat 1944–1947, inspektoratów szkolnych z lat 1944–1950, powiatowych inspektoratów statystycznych z lat 1962–1975.

Gospodarka regionu reprezentowana jest przez wybrane przedsiębiorstwa i zakłady produkcyjne tak państwowe, jak i spółdzielcze, uznane za szczególnie ważne dla regionu. Są to akta m.in.: Fabryki Łożysk Toczných w Kraśniku, Predom EDA w Poniato wej, Kopalni Fosforytów w Annopolu, Państwowego Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej w Opolu Lubelskim. W całości opracowano akta Kopalni Fosforytów w Annopolu. Pozostałe zespoły częściowo (843 j.a., 10,7 m.b.). Szczególnym zainteresowaniem wśród użytkowników zasobu cieszy się zespół akt z kraśnickiej fabryki. Liczy on 13 283 j.a., 29,87 m.b. Ilość i różnorodność dokumentacji zgromadzona w zespole odzwierciedla obraz zakładu, który wyznaczał rozwój gospodarczy miasta. Oprócz dokumentacji aktowej w skład zespołu wchodzi niemal 12 tys. fotografii i 29 filmów. W dziale spółdzielczość dominują akta spółdzielni mleczarskich i rzemieślniczych.

Oddział w Kraśniku przechowuje dwie spuścizny. Pierwszą z nich są akta związane z działalnością zawodową Mieczysława Łazarza, kraśnickiego samorządowca, polityka i działacza NSZZ „Solidarność”. Druga ze spuścizn to wynik zainteresowań historią regionu J. Stelmaszczyka. W zespole tym znajdziemy zbiór plakatów, druków, ogłoszeń różnej proweniencji, fotografie, mapy powiatu, ale także szyld garncarza z Urzędowa, czy matrycę opłaty kancelaryjnej Magistratu Miasta Biłgoraja. Ponadto na zespół składa się szereg dokumentów osobistych, jak np. korespondencje, dyplomy, legitymacje.

W zasobie archiwum bardzo dobrze zachowały się akta wymiaru sprawiedliwości, reprezentowane przez zespoły akt sądów różnych instancji, akta prokuratorskie i akta notariuszy. Najstarsze akta wymiaru sprawiedliwości zgromadzone są w zespole Sąd Gminny I okręgu powiatu biłgorajskiego z lat 1877–1916, w liczbie 684 j.a., 2 m.b. Zespół zawiera akta z zakresu spraw cywilnych, m.in. o dział spadku, ustanowienie opieki nad nieletnimi, kuratelę nad majątkiem. Po likwidacji sądów gminnych w 1917 r. pozostawiono jako I instancję sądy pokoju²⁸. Ich działalność w zasobie oddziału jest reprezentowana przez akta sądu pokoju w Józefowie, Krzeszowie, Potoku Wielkim, Tarnogrodzie, Kraśniku i Zakrzówku. Zawartość stanowią akta z zakresu spadków, podziału majątku, przywrócenia zakłóconego posiadania, zwrotu należności pieniężnych. Z dniem 1 I 1929 r. zreformowano sądownictwo poprzez całkowitą zmianę jego struktur organizacyjnych, znosząc m.in. sądy pokoju, a ich kompetencje powierzając sądom grodzkim²⁹. Zachowane akta Sądu Grodzkiego w Kraśniku, Biłgoraju i Tarnogrodzie to dokumentacja spraw karnych o przestępstwa, za które ustawa przewidywała do dwóch lat pozbawienia wolności lub grzywnę, sprawy majątkowe niewielkiej wartości majątku oraz, bez względu na wartość przedmiotu sporu, sprawy o ojcostwo nieślubne, roszczenia majątkowe, powstałe w związku z ojcostwem nieślubnym, sprawy o istnienie, unieważnienie lub rozwiązanie umowy najmu, o roszczenie pieniężne z najmu, sprawy o ochronę zakłóconego lub przywrócenia utraconego posiadania. Archiwum przechowuje również akta Sądu Powiatowego z Opola Lubelskiego z lat 1952–1955, 83 j.a., 0,30 m.b.; Sądu Powiatowego w Kraśniku z lat 1952–1955, 1116 j.a., 3,20 m.b. oraz Sądu Rejonowego w Kraśniku z lat 1976–1998, Prokuratury Powiatowej w Kraśniku z lat [1930–1949] 1950–1976, Prokuratury Powiatowej w Janowie Lubelskim z roku 1975, Prokuratury Powiatowej w Kraśniku z lat [1930–1949] 1950–1976, Prokuratury Powiatowej w Opolu Lubelskim z lat 1955–1975 oraz Prokuratury Rejonowej w Kraśniku z lat 1975–1987.

Wydziały Księg Wieczystych przy Sądach Rejonowych w Kraśniku oraz Opolu Lubelskim sukcesywnie przekazują akta hipoteczne i notarialne. Obecnie archiwum przechowuje akta Hipoteki w Kraśniku z lat 1824–2004 w liczbie 990 j.a., 51,69 m.b. oraz akta Hipoteki w Opolu Lubelskim z lat 1800–2005 w liczbie 1587 j.a., 71,79 m.b. Każda księga hipoteczna składała się z trzech części: księgi umów wieczystych, zbioru dokumentów i wykazu hipotecznego (skrótowej treści praw i obowiązków hipotecznych). Wszystkie te trzy części,

²⁸ Dz. U. Departamentu Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu z 1917 r. nr 1, poz. 1.

²⁹ Dz. U. z 1928 r. nr 12, poz. 93.

wspólnie opracowane, połączone z teką ze zbiorem dokumentów, stanowiły księgę wieczystą nieruchomości. Są to największe i zarazem najcenniejsze zespoły w zasobie. Ponadto przechowywane są również dokumenty notariuszy działających w Biłgoraju z lat 1811–1931 [1965] oraz Opolu Lubelskim z lat 1886–1918. W księgach notarialnych znajdują się akty dotyczące transakcji majątkowych. Są to przede wszystkim umowy kupna-sprzedaży, dzierżawy, darowizny. Załącznikami do akt notarialnych są głównie zaświadczenia o stanie posiadania, metryki USC oraz wyroki sądowe. Aktom notarialnym towarzyszą pomoce kancelaryjne w postaci repertoriów i skorowidzów.

Akta instytucji finansowych to akta bankowe oddziałów Narodowego Banku Polskiego z lat 1957–1989 oraz szczerkowo zachowane akta gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych powiatu kraśnickiego i biłgorajskiego. Akta tych instytucji poszerzają wiadomości dotyczące kondycji finansowej instytucji działających w regionie.

W zbiorach znajdują się także akta szkół z terenu powiatu kraśnickiego, zarówno szczebla elementarnego, jak i szkół powszechnych, średnich i ogólnokształcących. Obejmują one okres od 1796 do 1993 r. W grupie rzeczowej, obejmującej akta instytucji kultury, na uwagę zasługują zespoły archiwalne Kraśnickiego Ośrodka Kultury z lat 1977–1997 i Powiatowego Domu Kultury w Kraśniku [1961–1962] 1965–1975, na które składają się kroniki dokumentujące działalność kulturalną na terenie powiatu kraśnickiego.

Akta organizacji i zrzeszeń reprezentują niewielkie zespoły powiatowego i miejskich komitetów Frontu Jedności Narodu z lat 1958–1973, Zarząd Gminny Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej w Łaziskach z lat 1982–1986, Rada Gminna Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego w Urzędowie z lat 1984–1989, Gromadzki Komitet Frontu Jedności Narodu w Harasiukach 1961–1969. Stowarzyszenia i związki reprezentowane są przez akta wytworzone przez Zarządy Gminne Ochotniczych Straży Pożarnych, organizacje kombatanckie, komendy „Służby Polsce” z Kraśnika i Biłgoraja, Koło Młodzieży Wiejskiej w Dąbrowie oraz Ostrowiecką Drużynę Harcerską. Organizację paramilitarną w liczbie 74 j.a., 0,74 m.b. reprezentuje zespół archiwalny Liga Obrony Kraju Zarząd Miejski w Kraśniku [1951–1962] 1962–1989. W zasobie archiwum znajdują się także akta wybranych instytucji ochrony zdrowia i opieki społecznej od lat 40. XX w. Są to akta Powiatowych Komitetów Opieki Społecznej w Biłgoraju i Kraśniku, Rady Głównej Opiekuńczej, Polskiego Komitetu Opiekuńczego w Kraśniku, Domu Pomocy Społecznej w Popkovicach, Domu Dziecka w Kraśniku oraz Zakładu Opieki Zdrowotnej.

Zdecydowanie najslabiej udokumentowana pozostaje działalność związków zawodowych. Jest ona reprezentowana przez jeden zespół archiwalny: Powiatową Radę Związków Zawodowych w Biłgoraju z lat 1974–1975 w liczbie 9 j.a., 0,17 m.b., co stanowi 0,29 proc. ogólnego stanu zasobu.

Wśród materiałów archiwalnych nieaktowych należy wyróżnić zbiór plakatów, druków ulotnych i afiszów z lat 1934–2009. Ciekawostką w tym zespole jest powielacz wraz z oprzyrządowaniem używany do drukowania ulotek i innych materiałów propagandowych przez struktury podziemne podczas stanu wojennego.

W zasobie nie są przechowywane akta urodzeń, małżeństw i zgonów z właściwości terytorialnej oddziału. Znajdują się one w Archiwum Państwowym w Lublinie, Archiwum Państwowym w Zamościu oraz Archiwum Państwowym w Kielcach Oddział w Sandomierzu.

Akta znajdujące się w zasobie kraśnickiego oddziału są systematycznie digitalizowane. Na dzień 31 XII 2017 r. zdigitalizowano i umieszczono w serwisie szukajwarchiwach.pl skany akt z następujących zespołów: Akta notariusza Ignacego Podbielskiego w Biłgoraju 1861–1863, Akta notariusza Felicjana Tiripiza w Biłgoraju 1842–1845, Akta Edwarda Meryewskiego w Biłgoraju 1858–1860, Akta notariusza Rocha Dembskiego w Biłgoraju [1841–1844] 1845–1857 [1858–1859], Akta notariusza Antoniego Kościelskiego w Biłgoraju 1864–1865, Akta notariusza Antoniego Bielińskiego w Biłgoraju 1824–1841, Akta notariusza Erazma Łuniewskiego w Biłgoraju 1811–1814, Akta notariusza Jana Turczyńskiego w Biłgoraju 1812–1832, Akta pełniącego obowiązki notariusza Wacława Kwiecińskiego w Biłgoraju 1915 oraz częściowo Akta notariusza Bolesława Wisłockiego w Biłgoraju 1881–1914³⁰.

W oddziale funkcjonuje także biblioteka, która zawiera ponad tysiąc woluminów. W księgozbiorze znajdują się wydawnictwa z zakresu archiwistyki i archiwoznawstwa, historii, prawa, bibliografii, czasopisma urzędowe, popularnonaukowe oraz lokalne gazety.

Archiwa państwowe to instytucje powołane do kształtowania, zabezpieczania, gromadzenia, opracowywania oraz trwałego przechowywania i udostępniania materiałów archiwalnych, czyli akt o znaczeniu historycznym³¹. Proces kształtowania zasobu archiwalnego i jego gromadzenia odbywa się w sposób ciągły, poprzez działalność archiwów na tzw. przedpolu archiwalnym, która po-

³⁰ Sprawozdania roczne Oddziału za 2015, 2016, 2017 r. (prowadzone w systemie EZD).

³¹ H. Robótka, B. Ryszewski, A. Tomczak, *Archiwistyka*, Warszawa 1989, s. 33.

lega przede wszystkim na nadzorze nad materiałami archiwalnymi, znajdującymi się jeszcze u swych aktotwórców. Na terenie działania Archiwum Państwowego w Lublinie Oddział w Kraśniku istnieją obecnie 74 jednostki państwowe i samorządowe objęte specjalnym nadzorem archiwalnym³²: pięć jednostek wymiaru sprawiedliwości, cztery jednostki administracji rządowej w województwie, 20 jednostek samorządu terytorialnego, trzy związki gminne, 18 urzędów stanu cywilnego, cztery jednostki kultury i sztuki oraz ochrony dziedzictwa, jeden szpital powiatowy, cztery jednostki nauki i oświaty, jedno przedsiębiorstwo użyteczności publicznej, dwa ośrodki dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej, dwa powiatowe inspektoraty nadzoru budowlanego, dwa powiatowe urzędy pracy, dwa powiatowe centra pomocy rodzinie, dwa domy pomocy społecznej, jeden ośrodek pomocy społecznej, jeden ośrodek sportu i rekreacji³³.

Oddział w Kraśniku przeprowadza ponadto ekspertyzy dokumentacji w archiwach zakładowych oraz wyraża zgodę na brakowanie dokumentacji niearchiwalnej państwowych i samorządowych jednostek organizacyjnych, współpracuje z państwowymi i samorządowymi jednostkami organizacyjnymi w zakresie odpowiedniego przygotowania i systematycznego przekazywania materiałów archiwalnych do tutejszego oddziału w trybie przewidzianym przepisami prawa archiwalnego, których okresy przechowywania w archiwach aktotwórcy już upłynęły. Ponadto prowadzi pełną dokumentację każdego archiwum zakładowego i przechowuje w niej: protokoły kontroli archiwalnych z zaleceniami, przepisy kancelaryjne i archiwalne, dane organizacyjne, spisy akt znajdujących się w archiwum zakładowym, spisy akt wybrakowanych. Oddział nie opiniuje i nie zatwierdza normatywów kancelaryjnych i archiwalnych – leży to w gestii Oddziału nadzoru nad narastającym zasobem archiwalnym Archiwum Państwowego w Lublinie.

Materiały archiwalne zgromadzone w archiwum udostępniane są do celów naukowych, urzędowych i prywatnych. Z materiałów archiwalnych oraz inwentarzy i pomocy archiwalnych (m.in. przewodników po zasobach, informatorów, indeksów) można skorzystać w czytelni. Korzystanie z akt jest bezpłatne, możliwa jest też reprodukcja własnym aparatem cyfrowym. Na wniosek użytkownika archiwum może sprowadzić do pracowni mikrofilmy z innych archiwów państwowych, instytucji lub odpłatnie wykonać reprodukcję akt. Pracownicy archiwum przeprowadzają poszukiwania w materiałach archiwalnych na pi-

³² Sprawozdanie roczne Oddziału za 2017 r. (prowadzone w systemie EZD).

³³ Stan bazy NiKA na dzień 31 I 2018 r.

semne zlecenia osób prywatnych z kraju i zagranicy oraz na potrzeby urzędów i instytucji³⁴.

Kraśnicki oddział realizując ustawowe i statutowe zadania w zakresie edukacji i popularyzacji, prowadzi szereg działań mających na celu upowszechnianie wiedzy o archiwum i jego zasobie. Wśród najważniejszych form działalności edukacyjno-popularyzatorskich możemy wymienić lekcje archiwalne. Są one prowadzone w ramach następujących zagadnień: Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Kraśniku. Historia – zadania – zasób, Wizyta w archiwum – jak korzystać z zasobu – praktyczne wskazówki, Archiwum Państwowe źródłem poznania genealogii i historii rodziny, Szkoły kraśnickie w dokumencie archiwalnym, Dzieje wybranej miejscowości (wsi lub miasta) w dokumencie archiwalnym.

Największym zainteresowaniem cieszą się warsztaty genealogiczne oraz prelekcje promujące tematykę archiwów rodzinnych. Dzięki nim uczestnicy mogą uzyskać poradę, jak tworzyć i dbać o prywatne archiwalia. Nierzadko chcą też przekazać dokumenty dotyczące historii swojej rodziny do Archiwum Państwowego. Szczególną formą popularyzacji archiwum są organizowane wspólnie z MPK Kraśnik wycieczki historyczne po Kraśniku, w czasie których MPK nieodpłatnie udostępnia autobus dla grup szkolnych, chcących zwiedzić Kraśnik. Jednym z elementów takiej wycieczki jest wizyta w archiwum. Wówczas zwiedzający mają możliwość obejrzeć, na co dzień niedostępne dla ogółu, pomieszczenia archiwum, takie jak magazyny czy pracownia digitalizacji. Innymi formami popularyzacji zasobu archiwum są wykłady i towarzyszące im wystawy, na które zapraszani są przedstawiciele władz, nauczyciele i uczniowie miejscowych szkół oraz media. Organizowane wystawy mają charakter okolicznościowy, np. związane z rocznicą wybuchu powstania styczniowego czy powstania listopadowego, jak też wystawy tematyczne, m.in. „Drogi ku wiedzy”, „Wielka wojna na Lubelszczyźnie”, „Przemysł i technika na Lubelszczyźnie”. Archiwum

³⁴ Zasady udostępniania materiałów archiwalnych w Archiwum Państwowym w Lublinie Oddział w Kraśniku regulują następujące przepisy: Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 11 I 2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2018 r., poz. 217); Zarządzenie nr 24 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 18 V 2017 r. w sprawie organizacji udostępniania materiałów archiwalnych w archiwach państwowych; Zarządzenie nr 5 Dyrektora Archiwum Państwowego w Lublinie z 23 VI 2017 r. w sprawie regulaminu udostępniania materiałów archiwalnych w pracowniach naukowych w Archiwum Państwowym w Lublinie; Regulamin korzystania z materiałów archiwalnych w pracowniach naukowych Archiwum Państwowego w Lublinie (załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 5 Dyrektora Archiwum Państwowego w Lublinie z 23 VI 2017 r.).

jest też współorganizatorem corocznego konkursu pt. „Z kart historii Kraśnika”, promującego wiedzę o regionie. Konkurs adresowany jest do uczniów gimnazjów powiatu kraśnickiego. Konkurs ten nie jest klasycznym przeglądem wiedzy historycznej dotyczącej Kraśnika i okolic, ale inspiracją do tego, by odpowiedzi szukać w czasopismach, książkach i materiałach archiwalnych.

Corocznie archiwum włącza się w obchody rocznicy walki o kościół w Kraśniku Fabrycznym. Wydarzenia, które miały miejsce w czerwcu 1959 r., były jednymi z najważniejszych w powojennej historii tego miasta, dlatego archiwum chce w sposób szczególny uczcić pamięć o ich uczestnikach. W 2009 r. kraśnicki oddział wspólnie z TVP Lublin i Urzędem Miasta Kraśnik zrealizował film dokumentalny pt. *Białe plamy – Kraśnik 1959*, przedstawiający wydarzenia z 26 VI 1959 r. w Kraśniku Fabrycznym i bohaterów tamtych dni. Obraz wielokrotnie wyświetlano w telewizji publicznej.

Szczególną formą popularyzacji i edukacji są szkolenia kancelaryjno-archiwalne dla archiwistów zakładowych i opiekunów składnic akt. Obejmują one zagadnienia z zakresu zasad postępowania z dokumentacją archiwalną w świetle obowiązujących przepisów i norm archiwalnych. W celu dotarcia do jak największej liczby odbiorców w różnym wieku organizowany jest też Międzynarodowy Dzień Archiwów. W tym dniu godziny przedpołudniowe przeznaczone są dla grup przedszkolnych i wczesnoszkolnych. Oddział organizuje wówczas zajęcia prezentujące dawne techniki pisarskie. Starsze grupy oraz goście odwiedzający nasz oddział mogą zapoznać się z pracą archiwum, a także uczestniczyć w wycieczce po magazynach archiwalnych. Ostatnim punktem spotkania jest projekcja filmu historycznego wraz z dyskusją uczestników³⁵.

Oddział w Kraśniku, posiadając odpowiednią bazę materialną oraz bogate zasoby informacji źródłowej o regionie, od lat włącza się we współpracę z lokalnymi środowiskami, aktywnie działając na rzecz tutejszej społeczności. Podejmuje też różnorodne działania, starając się zachęcać społeczeństwo do budowania więzi i wyzwalania inicjatyw w sferze kultury.

³⁵ Sprawozdania roczne Oddziału za lata 2007–2017 (spis z-o 1/2016, poz. 6–10, 15–16, od 2015 r. prowadzone w systemie EZD).

Summary

The Lublin State Archives Branch in Kraśnik in 1955–2018

The article presents the history of the Lublin State Archives Branch in Kraśnik from the moment of its foundation (1 August 1955) until the present time. In the first place, the article discusses the issues connected with the changes in the archival law which resulted in the change of the status of the Branch in Kraśnik several times. Particularly significant changes took place in the years 1976, 1979, and 1983 when the archives in Kraśnik started functioning as a Branch of the State Archives in Lublin. This state continues to this day. The next part of the article describes the holdings of the Branch in Kraśnik which consists of 336 archival fonds (as of 31 December 2017). The chronological scope of the materials gathered in the Kraśnik Archives comprises the years 1796–2016. The records produced after 1945 constitute the main part of the Archives. Presenting the history of the Lublin State Archives Branch in Kraśnik, the author also presented the portraits of the most distinguished archivists working in the above mentioned period.

KEYWORDS: Kraśnik, Lublin State Archives Branch in Kraśnik, District State Archives in Kraśnik, Branch of Provincial State Archives in Lublin, holdings of the State Archives in Lublin, Tadeusz Surdacki, Jan Stelmaszczyk.

Bibliografia

Źródła drukowane

- Dz. U. Departamentu Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu z 1917 r. nr 1, poz. 1.
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 11 I 2018 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2018 r., poz. 217).
- Regulamin korzystania z materiałów archiwalnych w pracowniach naukowych Archiwum Państwowego w Lublinie (załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 5 Dyrektora Archiwum Państwowego w Lublinie z 23 VI 2017 r.).

- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 lutego 1928 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1928 r. nr 12, poz. 93).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1957 r. w sprawie państwowego zasobu archiwalnego (Dz. U. z 1957 r. nr 2, poz. 12).
- Ustawa z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych (Dz. U. z 1975 r. nr 16, poz. 91).
- Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 1983 r. nr 38, poz. 173).
- Zarządzenie nr 5 Dyrektora Archiwum Państwowego w Lublinie z 23 VI 2017 r. w sprawie regulaminu udostępniania materiałów archiwalnych w pracowniach naukowych w Archiwum Państwowym w Lublinie.
- Zarządzenie nr 22 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 8 VIII 1955 r. w sprawie utworzenia powiatowych archiwów państwowych na terenie województw: gdańskiego, lubelskiego i zielonogórskiego.
- Zarządzenie nr 24 Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych z 18 V 2017 r. w sprawie organizacji udostępniania materiałów archiwalnych w archiwach państwowych.

Literatura

- Większy metraż dla Archiwum, „Gazeta Kraśnicka”, 19.02.2003, nr 4/327, s. 10.
- Cieślak F., *Jan Stelmaszczyk (15 II 1909–27 X 1972)*, „Archeion”, t. 61, 1974, s. 343–344.
- Surdacki T., *Zasłużeni dla Ziemi Urzędowskiej. Jan Stelmaszczyk 1909–1972*, „Głos Ziemi Urzędowskiej”, 1995, s. 39.
- Robótka H., Ryszewski B., Tomczak A., *Archiwistyka*, Warszawa 1989.